

DENISA LEHOCKÁ

(bez názvu / untitled)

Kurátor / Curator: Boris Ondreička

Trvanie / Duration: 26. 11. 2021 – 26. 1. 2022

Denisa Lehocká: (bez názvu)

„Dokážeme vedieť viac, ako vieme povedať.“¹

„„Odkedy chcela byť spisovateľkou, usilovne sa snažila nájsť svoj vlastný hlas. Nedokázala to. Napriek tomu rada písala. Rada sa hrala s jazykom. Jazyk bol materiál ako hlina alebo farba. Rada sa hrala so slovným materiálom, stavala slumy a sídla, búrala banky a polorozpadnuté budovy, dokonca aj domy, ktoré sama postavila, robila z nich predtým nevidené,

dokonca neviditeľné klenoty. Každé slovo pre ňu nebolo materiálom len samo osebe, ale zároveň vysielalo aj ďalšie slová, ako majáky _Blue_ sent _Modré_ vysielalo _nebo_ a _Panna_.“²

„Ak sa ma nikto nepýta, viem. Ak si prajem vysvetliť to tomu, kto sa pýta, neviem.“³

1 Michael Polanyi *The Tacit Dimension* (University of Chicago Press, str. 4, 1966)

2 Kathy Acker *DEAD DOLL HUMILITY* (Postmodern Culture zv. 1, č. 1, september 1990)

3 z autobiografických *Confessiones* (XI. 14 / 17, Vyznania, medzi 397 a 400) Svätého Aurela Augustína z Hippa, prekladal som z anglickej verzie (Collier Books, 1969), slovenský preklad (Spolok sv. Vojtecha v Trnave, 1943) uvádza „Keby sa ma nik na to nepýtal, vedel by som to. Keď to mám však niekomu vysvetliť, vtedy to už neviem.“

Vyjadrenie – jadro von.

Objasnenie – jas okolo.

Denisa Lehocká (*1971) tvorí komplexnú „priestorovú koláž“ pre miesto. Je to hlboký „výklad“, ktorý umožňuje výstavu vizuálne prístupnú pre verejnosť aj zvonka i po otváracích hodinách Kunsthalle Bratislava. „Výklad“ znamená aj (slovné) objasnenie zmyslu (interpretáciu = tento text / výklad výkladu).

Lehocká sa sústreďuje na transparentnosť priestoru, ambivalenciu delenia sklenenou stenou, interiér-exteriér, otvorenosť-uzatvorenosť, duté-vypuklé. Vyzdvihuje krehkosť vzťahu súkromného-verejného, dnu-von (pozitívne-negatívne), a to s ohľadom na sezónne špecifiká, aj na teplo a zimu, psycho-somatické... A v neposlednom rade sa spontánne zapodieva aspektami abstraktného-reálneho. Tieto binarity však nevníma oddeľene. To len vyslovený jazyk ich tak obmedzenými robí. To nie je otázkou ekológie, ale odpoveďou ekonómie. Všetko je článkom obrovskej diverzity.

Jej konštelácia je nahliadnutím. Je to vhlád do útrob z kritického odstupu. Je to aj ochrana vnútra vystaveného vonkajšku. Je to masívna muzeálna vitrína alebo skôr životodarný inkubátor.

Vyložením von,
vystavením,
už prenesením
z osobnej mysle
do intimity ateliéru sa veci vyvíjajú, menia.

A na výstave sa už stráca aj kontrola autorky nad ich možnou apropriáciou obecenstvom. Takto otvorené podmienky sú navyše podčiarknuté absenciou (či negáciou) názvu. Je to druh nahoty, „kože, s ktorou sa ide na trh“. Prenos, prednes a prednáška. Komunikácia je cesta.

Autorka neuvažuje slovne (explicitne). Aj keď výnimočne slová používa. Sú pre ňu symbolickými znakmi, tak ako iné obrazy a schémy. Umelecky myslí tacitne. Tacitné (či implicitné, osobné) považujeme za 2/3 celku vnímania, chápania a vyjadrovania.

A potom vytvára veci manuálne.
 A ak spomíname „vec“ = (Freudovo) „das Ding“ (~ Lacanovo „la chose“) a nevy-povedateľnosť, môžeme prejsť na „Dingsda“. „Dingsda“ je hyper-zástupné, stredné až nerodové „oné“ / „to“ „ono“. Inakšie „oné“ nasleduje, nachádza sa až za, po „tom“. „Niečo“ (meno, názov, značka), „čo“ sa nám práve nevie vybaviť v slovách. „Niečo“, „čo“ nechceme v rozpakoch vysloviť nahlas, alebo také slovo ešte ani neexistuje. K váhavej, vyhýbavej vsuvke „oného“ zvyčajne pridávame aj nástojčivé: „...však vieš, na čo myslím, že?“⁴ Obojstranná (bezslonná, gestická, len diskkrétne žmurknutie viečka) akceptácia „oného“ oboma býva znakom exkluzívneho porozumenia si (medziosobnej inkluzivity), spojenia (empatie) či dôvernej spriahnutosti (konšpirácie = „dýchania spolu“, šepkania). „Oné“ je vždy prítomná anonymita suseda („druhého“ či „tretích“). „Bez názvu“.

4 „...však vieš, na čo myslím?“ = „... (you) know what I mean?“ resp. „... (you) know what I'm saying?“ je aj nutková vsuvka či apendix, vyzývajúci, vyzývavý podčiarník vravy afro-americkéj urbanity, všadeprítomný v hip-hopových / r'n'b komunitách.

Umelkyňa preventívne odmieta
 vysvetľujúce pomenovania, aby sa
 nimi nezabili zmysly „vecí“. Ako keby
 sme po vtipе vysvetlili jeho pointu.
 Tak by sme vypitvali jeho esenciálny
 zmysel = smiať sa. Lehocká
 nazýva svoj tvorivý
 proces „bytosným
 dýchaním“.

5 Christopher Patridge *The
 Re-Enchantment of the West:
 Alternative Spiritualities,
 Sacralization, Popular Culture
 and Occulture* (T. & T. Clark
 Publishers, 2006)

Jej rodiny „vecí“ sú
 prenesené, metaforické
 („niečo ako niečo iné“).
 Je to prenos „vecí“ („Ding“) na „predmet“ („Sache“). Je to mentálna tvorba a fyzická, ručná práca. A rodina je bazálna subkultúrna jednotka, alebo radšej, neviditeľná okultúra⁵.

Lehocká pracuje s meniacimi sa svetelnými podmienkami denného, slnečného a nočného, umelého osvetlenia. Podľa podmienok sa mení, ale nikdy nie je tmou. Sady spontánne kinetických objektov produkujú odlesky, a tak sa (ako-keby v nemateriálnom predĺžení) dotýkajú stien, mapujú miestnosť. Vytvárajú diorámu.

„Výklad“ je aranžérstvom – aranžmán, usporiadaním – poriadkom, inštaláciou oslovujúcou aj všednosť okoloidúcich (v koncoročnom zhone) nepretržite. Ikebanou oslavujúcou. Usporiadanie každodennosti (biologickej, sociálnej...) je zásadným motívom Lehockej prác. Poriadok odkazuje okrem otázok ontologických (pocitu bezpečia, potrebe domova...) aj na uvažovanie o ekologickej a kozmologickej (či jazykovej, gramatickej, neverbálnej) rozprestierateľnosti. Jej organické objekty sú strapcami (vnútornosťami) rôznorodosti vytvorenými.

Táto práca je reflexiou a reprezentáciou bezodnej subjektivity⁶. Skôr stávania sa ako bytia (jeho fixnej telesnosti). Tak

je jej „výklad“ aj platónskou chórou v strede mesta, avšak tiež akosi mimo neho. Je to nádoba, priestor, interval, pauza alebo materiálny substrát zároveň. Vzduch a svetlo či napätie (čo sa „dá krájať“) sú predsa tiež materiálnymi.

6 Vo filozofii sa objektívny chápe ako striktné narábanie so znalosťou derivovanou z pozorovania. Subjektívny reaguje na báze individuálnych emócií a postojev. V psychoanalýze sa subjekt vzťahuje k sume fyziologických a psychologických operácií, ktoré udržiujú ľudské individuum osobou. Objekt je externý, do ktorého sa investuje mentálna a emočná (libidinálna) energia. Objekty môžu byť aj abstraktné pojmy, ako sloboda alebo spravodlivosť. Teda nie sú vyhradené objektívnosti. V umení je subjekt chápaný ako téma, oblasť, prípad, námet, dejová kostra, osnova / stavba (sujet – sužet), alebo osoba, osobitosť, osobnosť (autorka, umelec...), svojský pohľad a tvorba. Objekt je predmetom pozorovania, zobrazovania, a/alebo finálnym 3-d produktom umenia (socha...). Aj fotografia (zvyčajne označovaná za 2-d) je objektom. Osnova je aj základom tkaniny, tapisérie.

Subjektivitu však nevníma exkluzívnou, autonómnou. Kreslí synapsie vplyvov,

vzťahov, kvázi-holistických asociácií. Jej levitujúce sochy (objektifikácie vnútra) sú zhmotneniami predovšetkým tak-zvane nehmotného.

Autorka neuznáva takúto polarizáciu, lebo vyžarovanie je nedeliteľnou súčasťou fyzického zdroja. A aj pocity a myšlienky sú reakciami či produktami tela.

„Výklad“ je zasadený do daných historických i súčasných kontextov lokality. Nachádza sa na centrálnom námestí hlavného mesta medzi pôvodnými trhmi (Marktplatz v časti Kramársky rad). Je blízko prvého mrakodrapu mäsiara Manderly v kozmopolitnej Strednej Európe – avantgardnej manifestácie modernity. Teda jej objekty sú nevyhnutne zasadené aj do diskurzu o normatívnych komoditách, tvaroch tovarov. Toto je však „výklad“ bez obchodu za ním. Je sám o sebe. Bez redukujúcej užitočnosti, a tak (myslím si) bližší k pravde.

Boris Ondreička
kurátor výstavy

Denisa Lehocká: (untitled)

“We can know more than we can tell.”¹

“Since wanted to be a writer, tried hard to find her own voice. Couldn’t. But still loved to write. Loved to play with language. Language was material like clay or paint. Loved to play with verbal material, build up slums and mansions, demolish banks and half-rotten buildings, even buildings which she herself had constructed, into never-before-seen, even unseeable jewels. To her, every word wasn’t only material in itself, but also sent out like beacons, other words.

Blue sent out
heaven and _The
Virgin_.”²

“I know well enough what it is, provided that nobody asks me; but if I am asked what it is and try to explain, I am baffled.”³

1 Michael Polanyi *The Tacit Dimension* (University of Chicago Press, p. 4, 1966)

2 Kathy Acker *DEAD DOLL HUMILITY* (Postmodern Culture Vol. 1, No. 1, September 1990)

3 From the autobiographical Confessiones (XI.14 / 17, written between 397 and 400) of St. Augustine of Hippo. The English version here is from the Penguin Books edition (1973).

Expression – a core outwards.

Elucidation – a brightness around.

Denisa Lehocká (*1971) creates a complex “spatial collage” for a place. It is a deep “window” that makes possible an

exhibition which is visually accessible to the public even on the outside, and after the opening hours of Kunsthalle Bratislava. The expressive Slovak word for a display window, “výklad”, also means a (verbal) elucidation of meaning (interpretation = this text, which is a *výklad* of a *výklad*).

Lehocká concentrates on the transparency of the space, the ambivalence of division by a glass wall, interior-exterior, openness-enclosure, hollowness-bulging. She exalts the fragility of the relationship of private-public, in-out (positive-negative), having regard also to the seasonal specifics of heat and cold, the psychosomatic... And last but not least, she spontaneously engages with aspects of the abstract-real. She does not, however, perceive these binaries in dissociation. It is only the language of expression that so restricts them. This is not a question of ecology, it is an answer of economy. Everything is a link in an enormous diversity.

Her constellation is peeking. This is a watching of the innards from a critical distance. It is also a protection of the inwardness of the exhibited externality. It is a massive museum glass case, or rather a life-giving incubator. By displaying outwardly, by exhibiting, and even by transference from the individual mind to the intimacy of the studio, things evolve, things change.

And at the moment of exhibition the artist's control over their possible appropriation by the community is already lost. These open conditions are furthermore emphasised by the absence (or negation) of a title. It's a kind of nakedness "when bringing your own hide to market". Broadcast, delivery, and face-to-face utterance. Communication is the pathway.

The artist does not think in words (explicitly). Even though she does use words in exceptional cases. For her they are symbolic signs, like other images and schemas. Artistically, her thinking is tacit. We regard the tacit (or implicitly personal) as amounting to 2/3 of all perception, comprehension, and expression.

And afterwards she creates things manually. And if we bear in mind the “thing” (Freudianly), “das Ding” (~ Lacan’s “la chose”) and unutterability, we can move on to “Dingsda”. “Dingsda” is hyper-representative, the neutral-to- non-gendered “they”/ “that” “it”. The otherly “they” follows, is found, beyond and after “that”. “Something” (name, title, brand) “which” we actually do not know how to deal with in words. “Something” “which” in our embarrassment we do not want to utter aloud in words, or as yet no such word even exists. To the hesitant, evasive interpolation of the “they” we typically add an urgent “but you know what I mean, right?”⁴ The double-sided (wordless, gestural, merely a discreet blink of an eye) acceptance of “they” by both is a sign of exclusive mutual understanding (interpersonal inclusivity), connection (empathy), or confidential involvement (conspiracy = “breathing together”, whispering). “They” is the ubiquitous anonymity of the neighbour (“the second” or “the thirds”). “Untitled.”

4 “...(you) know what I mean?” or “...(you) know what I’m saying?” is also an indispensable interpolation or appendix, appealing, an underlining of speech in Afro-american urban culture, ever-present in hip-hop and R’n’ B communities.

The artist preventively refuses elucidatory naming, so as not to let it kill the meanings “of the things”. As if, after telling a joke, we were to explain the punchline! By doing so we would perform an autopsy on its essential significance = to laugh. Lehocká calls her creative process “being breathing”.

Her family of things are transferred, metaphorical (“something as something else”). This is a transmission of “thing” (“Ding”) to “object” (“Sache”). It is mental creation and physical, manual work. And the family is the most fundamental subcultural unit, or rather it is an invisible occulture.⁵

⁵ Christopher Patridge *The Re-Enchantment of the West: Alternative Spiritualities, Sacralization, Popular Culture and Occulture* (T. & T. Clark Publishers, 2006)

Lehocká works with the changing light conditions of daily, solar and nocturnal, artificial lighting. According to circumstances the light changes, but there never is darkness. The shrubberies of spontaneously kinetic objects produce reflected gleams and thus (as if in a non-material extension) touch the walls and map the room. They create a diorama.

“The window” is arranger’s work: arrangement, ordering – an order, an installation that also addresses the ordinariness of those who are moving around (in an end-of-year rush) unceasingly. Ikebana of celebration. Ordering the everyday (biological, social...) is the fundamental motif of Lehocka’s works. The order refers (apart from ontological questions – feeling of security, need for a home...) also to thinking about ecological and cosmological (whether linguistic, grammatical, or non-verbal) extensibility. Her organic objects are created clusters (bowels) of heterogeneity.

This work is a reflection and representation of a boundlessly deep subjectivity⁶. More becoming than being (in its fixed corporality). Hence her “window” is also a platonic choir in the city centre, or also somehow outside the city. It is a vessel, a space, an interval, a pause, or a material substrate, all at one time. The air and the light, or tension (the kind you can “cut with a knife”), are themselves material, after all. Lehocká does not, however, perceive subjectivity as exclusive or autonomous. She sketches synapses of influences, relations, quasi-holistic associations. Her levitating sculptures (objectifications of the inward) are above all materialisations of the so-called immaterial. The artist does not acknowledge such a polarisation, because radiation is inseparably a component of the physical

source. And even feelings and thoughts are responses or products of the body.

6 In philosophy the objective is understood as strictly dealing with knowledge derived from observation. The subjective responds on the basis of individual emotions and attitudes. In psychoanalysis the subject relates to the sum of physiological and psychological operations which hold together the human individual as a person. Mental and emotional (libidinal) energy is invested in an object which is external. Objects may also be abstract concepts, such as freedom or justice. Hence there are no exclusive objectivities. In art the subject is comprehended as theme, area, instance, topic, plot skeleton, plan / construction (subject – subjected one), or person, personalisation, personality (artist)... the distinctive viewpoint and work. The object is an object of observation, depiction, and/ or a final 3-d product of art (sculpture...). A photograph also (usually designated as 2-d) is an object. The Slovak word for “plan/outline/draft”, *osnova*, also means “web”, which is the basis of weaving and tapestry.

The “window” is set in the given historical and contemporary contexts of the locality. It is located in the central square of the capital city, amidst the original markets (Marktplatz in the Kramársky rad, “Hucksters’ Row”, district). It is close to the first skyscraper owned by the butcher Manderla, a piece of cosmopolitan Central Europe, an avantgarde manifestation of modernity. Lehocka’s objects are thus inevitably set in discourse on normative commodities and forms of merchandise. This is, however, a “window” without a shop behind it. It is alone in its own right. Without reductive utility, and thereby (in my opinion) closer to truth.

Boris Ondreička
exhibition curator

Biografie

DENISA LEHOČKÁ (*1971, Trenčín, Československo) žije v Bratislave. Študovala Strednú umelecko-priemyselnú školu a následne Vysokú školu výtvarných umení, obe v Bratislave. Mimo mnohých svoje práce vystavovala na Benátskom a Pražskom bienále, ako aj na Manifesta 3 v Lublane (SI) a Oktober Salon, Belehrad (SRB), v Badischer Kunstverein, Karlsruhe (DE), Kunstverein Ulm (DE), Frankfurter Kunstverein (DE), Württembergische Kunstverein, Stuttgart (DE), Import a Haus der Kulturen der Welten (Transmediale), Berlin (DE), BAK – Basis voor Actuele Kunst, Utrecht (NL), New Museum, NYC (US), Austrian Cultural Forum, NYC (US), DUMBO Art Cener, NYC (US), White Columns, NYC (US), Musée d'art modern et contemporain, Saint-Étienne (F), Sammlung Friedrichshof, Viedeň / Zurndorf (AT) (publikácia), MUMOK – Stiftung Ludwig Viedeň (AT), Kunsthaus Graz Landesmuseum Joanneum, Graz (AT), Kunstverein Eisenstadt (AT), Palazzo delle arti, Neapol (IT), Kunsthalle Basel, Bazilej (CH) či Kunsthaus Bern (CH), Futura, Praha (CZ) a Fait, Brno (CZ), Národní galerie v Prahe (CZ), v Slovenskej národnej galérii, Bratislava (SK) (publikácia), tranzit.sk, Bratislava (SK) (publikácia), a mnohých ďalších. Jej práce sú zastúpené v zbierkach celosvetovo.

BORIS ONDREIČKA (*1969, Zlaté Moravce, Československo) žije v Bratislave (Slovensko) a je umeleckým riaditeľom Vienna-contemporary (Viedeň, AT).

Lehocká a Ondreička žijú spolu od roku 1990.

Biographies

DENISA LEHOČKÁ (*1971, Trenčín, Czechoslovakia) lives in Bratislava, Slovakia. She studied in the Secondary School of Applied Arts and subsequently at the Academy of Fine Arts and Design, both in Bratislava. Among many other venues, she has exhibited her works at the Venice and Prague Biennales; Manifesta-3 in Lyublyana (SI); Oktober Salon, Belehrad (SRB); Badischer Kunstverein, Karlsruhe (DE); Kunstverein Ulm (DE); Frankfurter Kunstverein (DE); Württembergische Kunstverein, Stuttgart (DE); Import a Haus der Kulturen der Welten (Transmediale), Berlin (DE); BAK – Basis voor Actuele Kunst, Utrecht (NL); New Museum, NYC (US); Austrian Cultural Forum, NYC (US); DUMBO Art Center, NYC (US); White Columns, NYC (US); Musée d'art modern et contemporain, Saint-Étienne (F); Sammlung Friedrichshof, Vienna / Zurndorf (AT) (publication); MUMOK –Stiftung Ludwig Vienna (AT); Kunsthaus Graz Landesmuseum Joanneum, Graz (AT); Kunstverein Eisenstadt (AT); Palazzo delle arti, Neapol (IT); Kunsthalle Basel, Bazilej (CH) and Kunsthaus Bern (CH); Futura, Praha (CZ) and Fait, Brno (CZ); National Gallery in Prague (CZ); Slovak National Gallery, Bratislava (SK) (publication); tranzit.sk, Bratislava (SK) (publication), and many more. Her works are represented in collections worldwide.

BORIS ONDREIČKA (*1969, Zlaté Moravce, Czechoslovakia) lives in Bratislava, Slovakia and he is the artistic director of Vienna-contemporary, Vienna, AT.

Lehocká and Ondreička have lived together since 1990.

Kurátor výstavy / Exhibition Curator: Boris Ondreička

Text / Text © Boris Ondreička

Produkcia a inštalácia / Production and installation: Magdaléna Fábryová, Jozef Tyrol

Preklad / Translation: John Minahane

Grafický dizajn / Graphic design: Eva Šimová

Foto / Photo: Adam Šakový

Riaditeľ KHB / Director of the KHB: Jen Kratochvíl

Asistentka riaditeľa / Assistant of the Director: Jana Babušiková

Kurátorka / Curator: Lýdia Pribišová

Hlavná ekonómka / Chief Economist: Denisa Zlatá

Edičné aktivity / Editorial activities: Erik Vilim

Vzdelávacie programy / Educational programmes: Lucia Kotvanová

PR a fundraising / PR and fundraising: Lila Rose

Kunsthalle Bratislava, Nám. SNP 12, B11 06 Bratislava, Slovenská republika / Slovak Republic

www.kunsthallebratislava.sk

Vstupné dobrovoľné / Voluntary fee

Sledujte nás / Follow us: Instagram, Facebook, Youtube @KunsthalleBratislava

Zriaďovateľ
Founder

MINISTERSTVO
KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Partner výstavy
Partner of the Exhibition

BRATISLAVA

Mediálni partneri
Media Partners

• t a s r •

• RÁDIO DEVÍN

Flash Art

GoOut